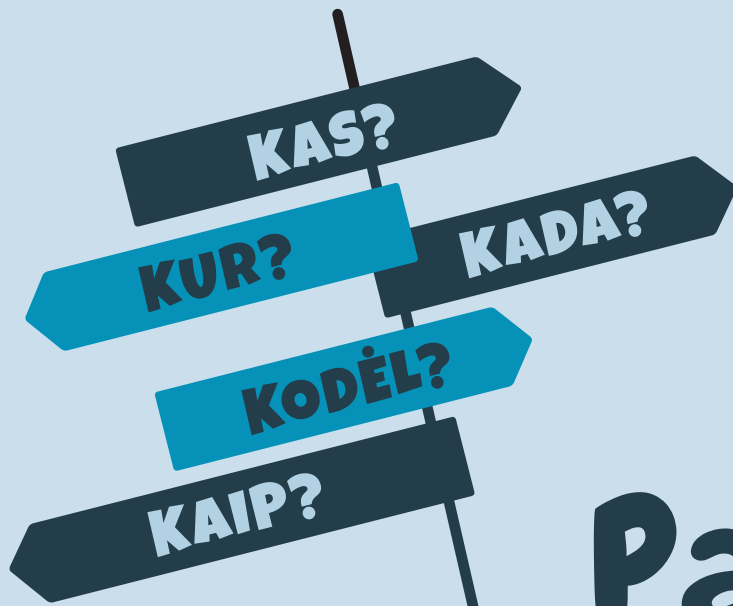

Jurgita Blažienė
Andželika Padarauskienė

3
KLASEI

Pasaulio pažinimas

TYRIMAI
UŽDUOTYS
INFORMACIJOS
PAIEŠKA

ĮVADAS

Mielas Trečioke!

Tavo rankose pasaulio pažinimo užduočių sąsiuvinis. Jame rasi įvairių užduočių, tyrimų, ieškosi atsakymų į klausimus *kas? kur? kaip? kada? kodėl?* Tikimės, kad bus įdomu ir daug sužinosi.

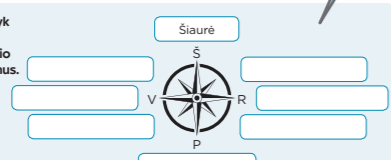
Kad tyrinėti būtų lengviau, remkis šiais patarimais:

Atlik užduotis ir sužinosi, kaip mes bendraujame, kaip kūrėsi Lietuvos valstybė, iš ko sudarytas mūsų kūnas, kaip gyvūnai ir augalai prisitaikę prie gyvenamosios aplinkos, kas yra vandens apytakos ratas ir daug kitų įdomių dalykų.

Išsiaiškink, ką reiškia svarbiausi temos žodžiai.

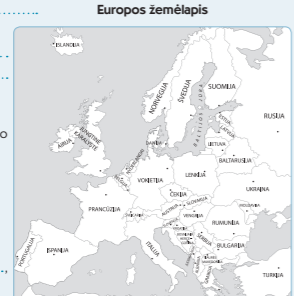
KAIP ŽEMĖLAPYJE AR PLANE ORIENTUOTIS PAGAL PASAULIO ŠALIS?

1 Į langelius įrašyk pagrindinių ir tarpinių pasaulio šalių pavadinimus.

2 Remdamasis žemėlapiu pabaik teiginius – įrašyk pasaulio šalių kryptis arba Europos valstybių pavadinimus.

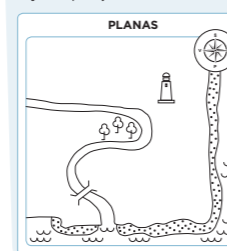
- Toliausiai nuo Lietuvos pietų kryptimi nutolusi valstybė:
- Šalis, esanti į pietvakarius nuo Lietuvos:
- Baltijos jūra yra į nuo Lietuvos.
- Baltarusijos sostinė Minskas yra į nuo Lietuvos.
- Valstybė, esanti į šiaurės vakarus nuo Lietuvos:
- Trys Europos šalys, esančios į šiaurę nuo Lietuvos:

3 Remdamasis nurodymais baik piešti planą. Žymėk objektus legendoje pateiktais sutartiniais ženklais.

Į rytus nuo tilto yra paštas. Į šiaurę nuo švyturių stovi ligoninė, o į vakarus – trys namai. Spygliuočiai auga palei paplūdimį pietinėje švyturių pusėje.

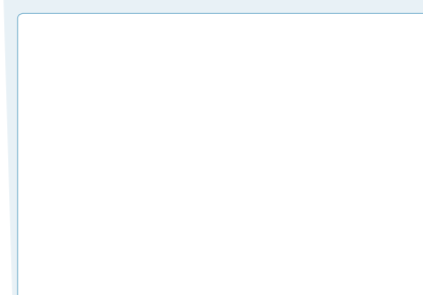
PLANAS

Legenda

	Namas		Jūra
	Tiltas		Paštas
	Švyturys		Upė
	Ligoninė		Palapinė
	Lapuotis		Spygliuotis
	Paplūdimys		

4 Nubraižyk savo mokyklos teritorijos planą. Objektus žymėk jau žinomais ir savo sukurtais sutartiniais ženklais.

Pasaulio šalys
PLANAS
LEGENDA
ŽEMĖLAPIS

Pasidaryk kompasą. Instrukcija rasi internete adresu <https://www.skautai.lt/naujienos/1440-darom-kompassa>

50

Pasidaryk kompasą.

51

Ieškok informacijos, tyrinėk ir kurk klasėje, lauke ar namie.

Pasidalyk savo atradimus su klasės draugais.

Sutartiniai ženklai

TURINYS

- Kaip mes bendraujame? / 4
- Kaip atlikti apklausą? / 6
- Kaip keitėsi žmonių gyvenimas? / 8
- Kurių šaltinių informacija tikra, o kurių – pramanyta? / 10
- Kas yra baltai? / 12
- Kaip kūrėsi Lietuvos valstybė? / 14
- Kaip keitėsi LDK valdant Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Vytautui? / 16
- Kaip gyventi sveikai? / 18
- Kas sveika, o kas žalinga sveikatai? / 20
- Kaip sudarytas mūsų kūnas? / 22
- Kaip veikia nervų sistema? / 24
- Kaip veikia kvėpavimo ir kraujotakos sistemos? / 26
- Kaip veikia virškinimo sistema? / 28
- Kodėl matome ir girdime? / 30
- Kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos? / 32
- Kodėl gyvūnams lengviau išlikti bendruomenėje? / 34
- Kaip augalai prisitaikę prie aplinkos? / 36
- Kokios yra medžiagų būsenos? / 38
- Kaip susidaro vandens apytakos ratas? / 40
- Tiriame mišinius / 42
- Kodėl mums svarbi elektros energija? / 44
- Kaip veikia elektros grandinė? / 46
- Kokios yra magneto savybės? / 48
- Kaip žemėlapyje ar plane orientuotis pagal pasaulio šalis? / 50
- Koks yra Lietuvos kraštovaizdis? / 52
- Kokie yra Lietuvos gamtos ištekliai? / 54
- Koks yra pasaulio kraštovaizdis? / 56
- Kaip žmonės prisitaikę prie aplinkos? / 58
- Ilgalaikis tyrimas. Tiriame augalus / 60

KAIP ATLIKTI APKLAUSĄ?

Atlikite apklausą.

Galimos temos

- ▶ Kiek suaugusiųjų 10 dienų išsiverstų be automobilio?
- ▶ Kiek mokinių nuvyksta į būrelį savarankiškai?
- ▶
- ▶
- ▶
- ▶

Pasiruoškite apklausai.

- ▶ Susiskirstykite į grupes.
- ▶ Išsirinkite:
 - ▶ kas vadovaus grupei;
 - ▶ kas rinks duomenis;
 - ▶ kas vaizduos duomenis;
 - ▶ kas pristatys rezultatus.
- ▶ Pasirinkite arba patys sugalvokite temą.
- ▶ Susitarkite, kiek ir kokių žmonių apklausite.
- ▶ Numatykite apklausos laikotarpį.

Apklausos tema:

Grupė (įrašykite vardus):

Grupei vadovaus

Duomenis rinks

Duomenis vaizduos

Rezultatus pristatys

Apklausos pradžios ir pabaigos datos: -

- ▶ Kiekvienas rinkite ir savo lentelėje žymėkite duomenis.

Pavyzdys

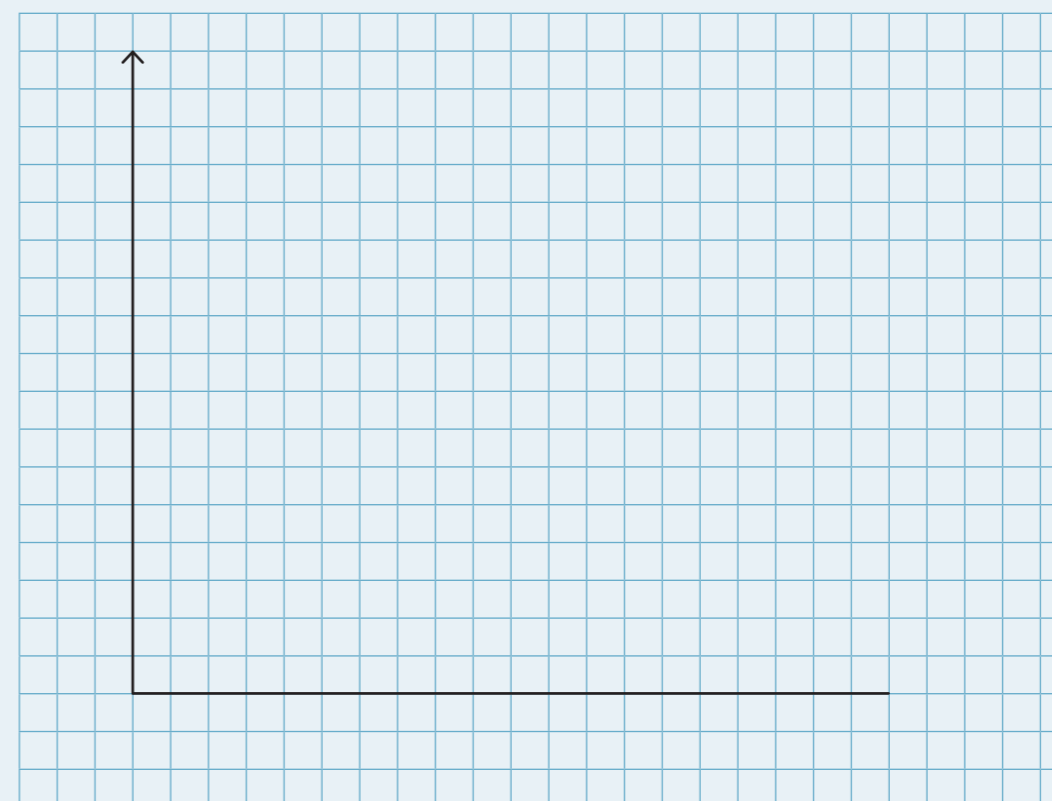
Kiek suaugusiųjų 10 dienų išsiverstų be automobilio?	Atsakymai	
Išsiverstų be automobilio		4
Neišsiverstų be automobilio		7
Nežinau		10

Apklausos tema	Atsakymai	

- ▶ Lentelėje surašykite apibendrintus grupės apklausos rezultatus.

Apklausos tema	Atsakymų skaičius

- ▶ Remdamiesi apklausos rezultatais nubraižykite diagramą.

- ▶ Pasirenkite pristatyti apklausos rezultatus.
Atlikome tyrimą
Mūsų tikslas buvo sužinoti,
Apklausėme žmonių. Daugiausia žmonių atsakė, kad
- ▶ Įvertinkite savo grupės darbą.
Mums sekėsi
- Turėtume pasimokyti

KAIP KŪRĖSI LIETUVOS VALSTYBĖ?

1 Remdamasis tekstu atsakyk į klausimus.

XII a. pabaigoje Baltijos jūros regione kuriantis Kryžiuočių (Vokiečių) ir Kalavijuočių ordinams (jie nuolat puldinėjo lietuvių žemes) pradėta vienyti lietuvių žemes. Vienyti kraštą baigė Lietuvos didysis kunigaikštis Mindaugas, kuris, praėjęs dvejiems metams po krikšto, 1253 m. liepos 6 d. buvo karūnuotas Lietuvos karaliumi. Mindaugas atvėrė sukurtai Lietuvos valstybei duris į Europą. 1263 m. karaliui Mindaugui žuvus lietuviai išlaikė senąjį tikėjimą. Likę paskutiniai nepasikrikštiję Europoje Lietuvos didieji kunigaikščiai užkariavimais ir diplomatija plėtė ir stiprino valstybę.

Mindaugas (apie 1200–1263) – Lietuvos didysis kunigaikštis (apie 1236–1253), Lietuvos karalius (1253–1263)

- ▶ Kodėl buvo pradėta vienyti lietuvių žemes?
.....
- ▶ Kuriame amžiuje buvo sukurta Lietuvos valstybė?
.....
- ▶ Iš ko buvo sudaryta Lietuvos valstybė?
.....
- ▶ Kuriais metais kunigaikštis Mindaugas pasikrikštijo?
.....
- ▶ Kada kunigaikštis Mindaugas buvo karūnuotas karaliumi?
.....
- ▶ Kiek metų Mindaugas buvo karaliumi?
.....
- ▶ Kaip vadinama liepos 6 d. Lietuvoje švenčiama valstybinė šventė?
.....

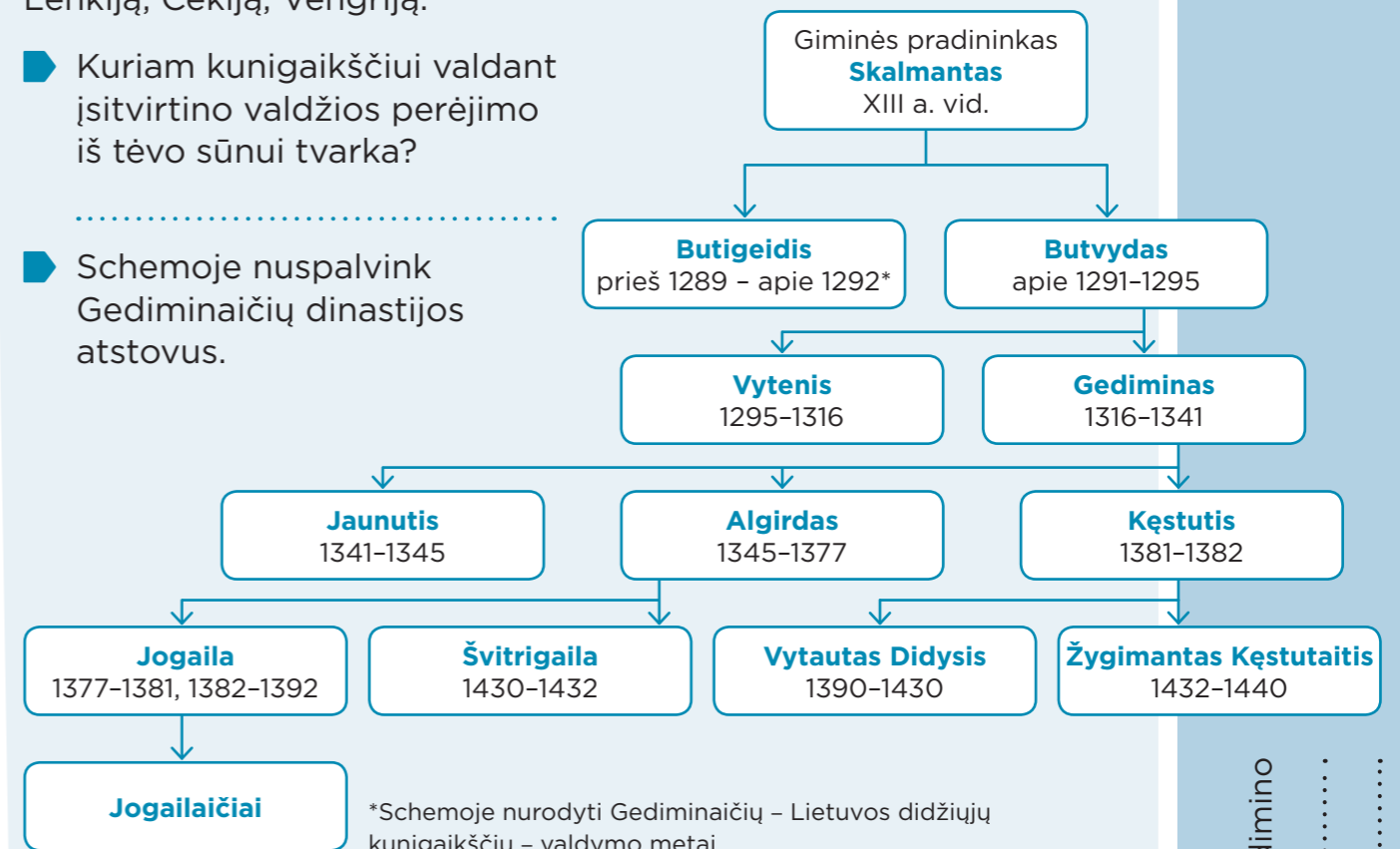
Rask informacijos apie Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino nuopelnus Lietuvai.

2 Remdamasis tekstu atlik užduotis.

Gedimainių dinastija

Gedimainių dinastijos pavadinimas kilo nuo Gedimino, nors jis ir nebuvo pirmasis tos giminės atstovas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės soste. Dinastija – tai tos pačios giminės valdovų keitimasis soste, kai iš tėvo valdžia pereina sūnui. Gedimino laikais ši valdžios paveldėjimo tvarka tik galutinai įsitvirtino. Gedimainių dinastija – ilgiausiai valdžiusi Lietuvos didžiųjų kunigaikščių dinastija. Valdė jie beveik tris šimtus metų. Gedimainiai viešpatavo ne tik Lietuvoje. Jie XV–XVI a. valdė didelį Europos plotą. Į tuometinę LDK teritoriją įėjo šiandieninė Baltarusija ir didžioji dalis Ukrainos. Gedimainiai taip pat valdė Lenkiją, Čekiją, Vengriją.

- ▶ Kuriam kunigaikščiui valdant įsitvirtino valdžios perėjimo iš tėvo sūnui tvarka?
- ▶ Schemoje nuspalvink Gedimainių dinastijos atstovus.

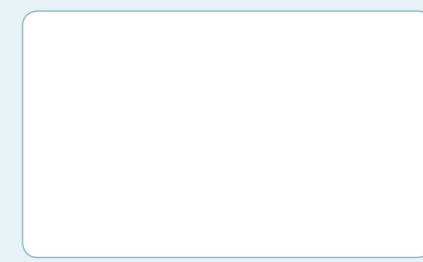

- ▶ Kiek metų valdė Gedimainių dinastijos valdovai?
- ▶ Kurių dabartinių valstybių teritorijos įėjo į tuometinės LDK teritoriją?

3 Nupiešk Gedimainių ženklą.

Ženklo pavadinimas

Ženklas vaizduojamas (kur?)

Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino nuopelnai Lietuvai:

- ▶ LIETUVOS DIDŽIOJI KUNIGAIKŠTYSTĖ (LDK)
- ▶ VALSTYBĖ
- ▶ KRIKŠTAS
- ▶ KARALIUS
- ▶ DINASTIJA
- ▶ GEDIMAINIAI
- ▶ MINDAUGAS
- ▶ GEDIMINAS

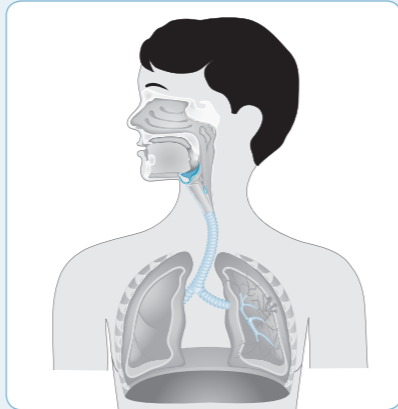
KAIP VEIKIA KVĖPAVIMO IR KRAUJOTAKOS SISTEMOS?

1 Rodyklėmis parodyk kvėpavimo organų sistemos dalis. Tuščiuose langeliuose parašyk, kas pasisavinama iš oro įkvepiant, o kas pašalinama iškvepiant.

Gerklos

Trachėja

Nosis

Bronchai

Burna

Plaučiai

2 Pažymėk ✓, kas vyksta su mūsų kūnu, kai įkvepiame ir iškvepiame.

Kas vyksta	Įkvepiame	Iškvepiame
Oras juda iš plaučių.		
Oras juda į plaučius.		
Šonkauliai pakyla.		
Šonkauliai nusileidžia.		
Krūtinės ertmė padidėja.		
Krūtinės ertmė sumažėja.		
Jaučiame oro dvelksmą iš nosies arba burnos.		
Nejaučiame oro dvelksmo iš nosies arba burnos.		

3 Ką turime daryti, kad organizmas gautų daugiau deguonies? Parašyk bent tris dalykus.

.....

.....

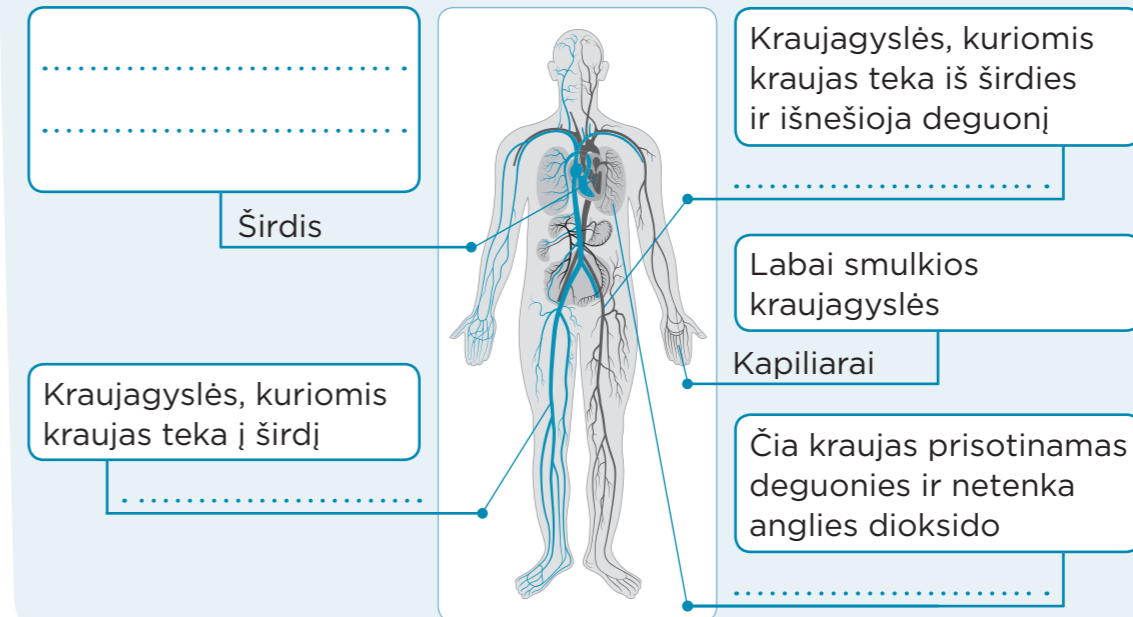
.....

Pasidomėk, kodėl visiems organizmams yra svarbu kvėpuoti.

4 Perskaityk tekstą ir baik pildyti schemą.

Kraujotakos sistema aprūpina organizmo ląsteles deguonimi, maisto medžiagomis ir pašalina nenaudingus medžiagų apykaitos produktus. Tai atlieka kraujagyslėmis tekantis kraujas. Kraujagyslės skirstomos į kapiliarus, arterijas ir venas. Iš jų sudarytu kraujagyslių tinklu teka kraujas. Kraują varinėja širdis. Arterijomis iš širdies į kitus organus nešamas deguonis ir maisto medžiagos, o venomis į širdį grįžta kraujas, surinkęs anglies dioksidą ir nenaudingas medžiagas. Tekėdamas kraujas padeda palaikyti pastovią kūno temperatūrą.

5 Riešo arba kaklo srityje užčiuopk pulsą ir suskaičiuok širdies tvinksnius per minutę, kai tavo būseną rami ir kai padarai 20 pritūpimų. Ką pastebėjai?

Pulsas, kai būseną rami

Pulsas padarius 20 pritūpimų

Pastebėjau, kad

6 Pasimokyk stabdyti kraujavimą.

- Jei turi, užsimauk pirštines. Užspausk kraujuojančią vietą.
- Uždėk ant žaizdos kietą daiktą (pvz., neišvyniotą binto ritinėlį) ir spausdamas apvyniok tvarščiu.
- Pakelk galūnę virš širdies lygio – taip sulėtės kraujavimas.
- Jei kraujavimas nesiliauja, skambink pagalbos telefonu 112.

- KVĖPAVIMO SISTEMA
- KRAUJOTAKOS SISTEMA
- APYKAITA
- DEGUONIS
- ANGLIES DIOKSIDAS
- GERKLOS
- TRACHĖJA
- BRONCHAI
- PLAUČIAI
- ŠIRDIS
- KRAUJAGYSLĖS
- ARTERIJOS
- VENOS
- KAPILIARAI

Kvėpuoti yra svarbu, nes